Генрі Каттнер, Кетрін Л.Мур. (Henry Kuttner, Catherine L. Moore)

До зустрічі! (See You Later, 1949)

Переклад: Володимир Влад

Старий Єнсі, мабуть, найпідліша людина в усьому світі. Я ніколи не бачив настільки нахабного, закоренілого, тупого, закінченого, мерзенного негідника. Те, що з ним трапилося, нагадало мені те, що якось сказав мені інший хлопець, — багато відтоді води сплило. Я вже забув як його звали, — здається Луї, а може, й Тамерлан; та якось він сказав, що, було б добре якби у всього світу була б тільки одна голова, тоді він міг би її відрубати.

Біда Єнсі в тому, що він дійшов до такого стану, що вважав, що увесь світ ополчився проти нього, і хай мене поб'є грім, якщо він не правий. Це були важкуваті часи навіть для нас, Хогбенів.

Єнсі — типовий мерзотник. Взагалі вся сімейка Тарбеллів не мед, але Єнсі викликав огиду навіть у них. Він жив в однокімнатній халупці на задвірках у Тарбеллів й нікого до себе не підпускав, хіба тільки дозволяв всунути продукти в напівкруглу дірку, випиляну в дверях.

Років десять тому робили нове розмежування, чи щось схоже, і вийшло так, що через якісь юридичні перипетії Єнсі повинен був заново засвідчити свої права на землю. Для цього йому потрібно було прожити на своїй ділянці десь рік. Приблизно в ті ж дні він посварився з дружиною, виїхав за межі ділянки і сказав, що, нехай земля дістається державі, пропади все пропадом, зате він провчить всю родину. Він знав, що дружина пропускає іноді чарочку-другу на гроші, виручені від продажу ріпи, і трясеться, щоб держава не забрала земельку.

Та виявилося, ця земля взагалі нікому не потрібна. Вона горбкувата і в ній каміння, але дружина Єнсі й далі хвилювалася й просила чоловіка повернутися, але йому не дозволяв характер.

У халупці Єнсі Тарбелл звик обходитися без елементарних зручностей, через свою жадність він цього навіть не помічав. Незабаром місіс Тарбелл померла: вона кидалася каменями в халупку за горбоком, але один камінь влучив у горбок і рикошетом потрапив їй у голову. Залишилося вісім Тарбеллів-синів та сам Єнсі. Але й після цього Єнсі залишився там де був.

Можливо, там би він і жив, поки не перетворився б у мощі й не знісся на небо, та тільки його сини затіяли сварку з нами. Ми терпіли скільки могли, адже вони не могли нам нашкодити. Та якось дядько Лес, який гостював у нас, занервувався й заявив, що втомився літати мов той перепел на дві-три милі вгору щоразу, коли в кущах вистрелить рушниця. Шкіра в нього після ран швидко загоюється, але він запевняв, що в нього паморочиться в голові, бо на висоті розріджене повітря.

Так чи йнак, а цькування тривало, і ніхто з нас від нього не страждав, що особливо бісило вісьмох братів Тарбеллів. І однієї ночі, вони зі своїм стріляючим залізяччям всім натовпом вломилися в наш будинок. А нам колотнеча зовсім ні до чого.

Дядько Лем — він близнюк дядька Леса, тільки народився набагато пізніше — давно впав у зимову сплячку десь у дуплі, так що його все це не стосувалося. А от малюка, дай йому Бог здоров'я, стало важкувато тягати взад-вперед, як не як йому вже виповнилося чотириста років і він досить велика, для свого віку, дитина — я думаю, коло трьохсот фунтів буде.

Ми всі могли заховатися, або піти на деякий час у долину, у Пайпервілль, але ж в нас на горищі дідусь, та й до Перфесора, якого ми тримаємо в пляшці, я дуже звик. Не хотілося його залишати — адже в

метушні пляшка може й розбитися, якщо восьмеро братів Тарбеллів налижуться як слід.

Перфесор славний, хоча в голові у нього й не вистачає клепки. Постійно повторює, що ми мутанти, ким би вони не були, і плеще язиком про якихось своїх знайомих, яких називає хромосомами. Здається, вони переплуталися під дією, як каже Перфесор, жорсткого випромінювання й народили нащадків, чи то домінантну мутацію, чи то Хогбенів, але я вічно це плутаю зі змовою круглоголових — було таке в нас у старому світі. Ясна річ, не в справжньому старому світі, — той потонув.

І ось, раз вже дідусь звелів нам принишкнути, ми чекали, поки восьмеро братів Тарбеллів виламають двері, а потім всі зробилися невидимими, у тому числі й малюк. Далі чекали, поки все пройде стороною, та не так сталось як гадалось.

Повештавшись будинком й вдосталь його погромивши, восьмеро братів Тарбеллів спустились в підвал. Це вже було гірше, бо заскочило нас зненацька. Малюк, як я й казав, став невидимим і цистерна, в якій ми його тримаємо — теж, але ж цистерна не може змагатися з нами в моторності.

Один з восьми Тарбеллів гримнувся об на цистерну й добряче понівечив гомілку. Ну й лаявся ж він! Недобре, коли дитина чує такі слова, але в лайці наш дідусь кого хоч переплюне, так що я нічому новому не навчився.

Отже, він лаявся на чому світ стоїть, стрибав на одній нозі, аж раптом вистрелила його рушниця. Там, певно, курок тримався на волоску. Постріл розбудив малюка, той перелякався й заволав. Такого крику я від нього ще не чув, але ж я бачив, як бліднуть і починають трястися чоловіки, коли малюк репетує. Наш Перфесор якось сказав, що малюк видає інфразвуки. Уявляєте!

Загалом, семеро з восьми братів Тарбеллів відразу віддали богу душу, навіть пискнути не встигли. Восьмий, який щойно почав спускатися східцями в підвал, дрібненько затрясся, розвернувся й накивав п'ятами. Він, певне, був так приголомшений, що не знав куди біжить. Ще не зрозумівши що до чого, він опинився на горищі й наткнувся прямісінько на дідуся.

І як на гріх: дідусь так захопився, повчаючи нас, що сам зовсім забув стати невидимим. По-моєму, лише один погляд на дідуся, добив восьмого Тарбелла. Неборак впав на підлогу, мертвий, як колода. Не уявляю, чого б це, хоча повинен визнати, що в ті дні дідусь виглядав не найкраще. Він був хворий.

— Ти не постраждав, дідусю? — запитав я, трохи струснувши його. Він мене висварив.

— Але я ж не винен, — заперечив я.

— Кров Господня! — розлючено крикнув він — І це зборище, ці лицемірні дурні — мої нащадки! Поклади мене назад, юний негіднику.

Я знову поклав його на на джутову ряднину, він кілька разів перевернувся з боку на бік і заплющив очі. Потім сказав, що хоче подрімати і нехай його не будять, хіба що настане судний день. При цьому він анітрошки не жартував.

Довелося нам самим пометикувати над тим, що ж тепер робити. Мамуся сказала, що ми не винні, в наших силах тільки завантажити вісьмох братів Тарбеллів у тачку й відвести їх додому, що я й зробив. Тільки дорогою я засоромився, тому що не міг придумати, як би це якнайчемніше розповісти про те, що трапилося. Та й мамуся наказувала обережно повідомити цю новину. "Навіть тхір має почуття", — казала вона.

Тож я залишив тачку з братами Тарбеллами в кущах, а сам піднявся на пагорб і побачив Єнсі, який грівся на сонечку і читав книгу. Я ще не придумав що йому сказати. Я просто повільно походжував перед ним насвистуючи "Янки-Дудль". Єнсі не звертав на мене уваги.

Єнсі — маленький, мерзенний, брудний чоловічок з бородою. Ростом не вищий ніж півтора метра. На бороді налипла тютюнова жуйка, але, може, я несправедливий до Єнсі, вважаючи його просто нечепурою. Я чув, що він плює собі в бороду, щоб на неї сідали мухи: він їх ловить і обриває їм крильця.

Єнсі не дивлячись підняв камінь і жбурнув його, й ледь не поцілив мені в голову.

— Заткни пельку й забирайся, — сказав він.

— Як скажете, містер Єнсі, — відповів я з полегшенням і вже зібрався йти. Але відразу згадав, що мамуся, може відшмагає мене батогом, якщо я не виконаю те, що вона наказувала, томуя тихенько зробив коло, зайшов Єнсі за спину й заглянув йому через плече — подивитися, що ж він там читає. Це було схоже на книгу. Потім я ще трохи обійшов його й став прямо перед ним.

Він загигикав собі в бороду.

— Гарний у вас малюнок, містере Єнсі, — зауважив я.

Він так щиро сміявся і, видно, з радощів подобрів.

— Це точно! — сказав він і ляснув себе кулаком по кістлявій дупі. — Оце так! Від одного погляду на нього відчуваєш прилив сил!

Це була не книга. Це був журнал, такі продаються в Пайпервіллі, розкритий на малюнку. Той, хто його зробив, справді добре малює.

Правда, не так добре, як той художник, якого я колись знав в Англії. Того звали Крукшенк, чи Крукбек, чи якось схоже, якщо не помиляюся.

Так чи інакше, в Єнсі теж був хороший малюнок. На ньому були намальовані люди, багато людей, всі однакові й виходять з великої машини, яка — мені відразу стало ясно — нізащо не буде працювати. Але всі люди були однаковісінькі, як горошини в стручку. Ще там червоне лупате чудовисько хапало дівчину – вже й не знаю навіщо. Гарний малюночок.

— Було б добре якби таке справді могло статися, — сказав Єнсі.

— Це не так вже й важко, — сказав я. — Але ось ця штука неправильно зроблена. Потрібен тільки вмивальник та ще деякий металобрухт.

— Га?

— Ось ця штукенція, — повторив я. — Апарат, що перетворює одну людину в цілий натовп. Він невірно зроблений.

— Ти, треба розуміти, можеш краще? — визвірився він.

— Ми якось робили, — відповів я. — Не пам'ятаю, що там татусь затіяв, але він заборгував чоловіку на ймення Кадм. Кадму негайно потрібно було багато воїнів, татусь влаштував так, що Кадм міг розділитися на цілий полк солдатів. Дурничка! Я й сам так можу.

— Про що ти там бурмочеш? — запитав Єнсі. — Ти не туди дивишся. Я ж говорю про це червоне чудовисько. Бачиш, що воно збирається зробити? Відкусити цій красуні голову, от що. Бачиш, які в нього ікла? Ех, ех, ех. Хотілося б бути таким чудовиськом. Я б вже кучу народу зжер.

— Б'юсь об заклад, що ви б не стали жерти свою плоть і кров, — сказав я, побачивши спосіб обережно повідомити звістку.

— Битись об заклад грішно, — промовив він. — Завжди сплачуй борги, нікого не бійся й не бийся об заклад. Азартні ігри — гріх. Я ніколи не бився об заклад й завжди сплачував борги. — Він змовк, почухав бороду й зітхнув. — Всі, крім одного, — додав він похмуро.

— Що ж це за борг?

— Та заборгував я одному малому. Тільки з того часу ніяк не можу його знайти. Пройшло вже років з тридцять. Здається, я тоді напився до чортиків й сів у потяг. Напевно, ще й когось пограбував, бо в мене опинилася пачка грошей — вистачило б і коневі морду заткнути. Якщо помізкувати, то саме цього я й не пробував. Ви тримаєте коней?

— Ні, сер, — відповів я. — Але ми говорили про вашу плоть і кров.

— Заткни пельку, — перебив мене старий Єнсі. — Ох же ж я й повеселився! — він лизнув свою бороду. — Чув колись про місто Нью-Йорк? Здається, це десь закордоном. Там так говорять, що важко щось зрозуміти. Саме там я й зустрів цього малого. Мені часто хочеться зустрітись з ним ще раз. Чесній людині, як я, огидно вмирати, не віддавши боргів.

— У ваших вісьмох синів були борги? — запитав я.

Він покосився на мене, ляснув себе по худій нозі й кивнув.

— Тепер розумію, — сказав він. — Чи не Хогбенів ти син?

— Так. Сонк Хогбен.

— Що ж, чув про Хогбенів. Ви всі чаклуни, так?

— Ні, сер.

— Чув, те що чув. Вся околиця про це теревенить. Відьмаки, ось ви хто. Забирайся но звідсіля, хутчіш!

— Та я вже йду. Я лише прийшов сказати, що, на жаль, ви б не могли зжерти свою плоть і кров, навіть якби стали таким чудовиськом, як на картинці.

— Ніхто не міг би мені завадити!

— Можливо, — сказав я, — але всі вони вже на небесах.

Почувши це старий Єнсі розреготався. Нарешті, відсапавшись, він сказав:

— Лише не вони! Ці негідники потрапили прямісінько до пекла, саме там їм і місце. Як це сталося?

— Нещасний випадок, — мовив я. — Сімох, якщо так можна виразитися, уклав малюк, а восьмого — дідусь. Ми не бажали зла.

— Та й не заподіяли, — сказав Єнсі регочучи.

— Мамуся просить вибачення й запитує, що робити з тілами? Я повинен відвести тачку додому.

— Забирай їх. Мені вони не потрібні. Туди їм і дорога, — відмахнувся Єнсі. Я сказав "добре" і зібрався повертатися. Але він загорлав, що передумав. Наказав звалити їх з тачки. Як я зрозумів з його слів

(розібрав я небагато, тому що Єнсі заглушав себе реготом), він хотів погамселити їх ногами.

То ж я зробив так, як він сказав, а потім повернувся додому й усе розповів мамусі за вечерею, де були боби, тріска й домашня настойка. Ще мамуся напекла кукурудзяних галушок. Ото вже смакота! Я відкинувся на спинку стільця, вирішивши, що заслужив відпочинок, і задумався, відчуваючи як тепло й приємність розливаються в середині. Я намагався уявити, що відчуває біб у моєму шлунку. Але біб, здається, не мав жодних почуттів.

Не пройшло й півгодини, як у дворі заверещала свиня, неначе їй гнали копняками, і хтось постукав у двері. Це був Єнсі. Не встиг він увійти, як виловив зі штанів кольорову носову хусточку й почав чмихати носом. Я круглими від здивування очами подивився на мамусю. Я не мав що їй сказати. Татусь з дядьком Лесом пили маїсову горілку й сипали жартами в кутку. Відразу було видно, що їм добре: стіл між ними так і трясся. Ні татусь, ні дядько до стола не торкалися, але він все одно ходив ходором — намагався наступити то татусю, то дядькові на ногу. Вони робили це подумки намагаючись підловити один одного.

Розбиратися довелося мамусі, і вона запросила старого Єнсі трохи посидіти, поласувати бобами. Він тільки схлипнув.

— Щось не так, сусіде? — чемно запитала мамуся.

— Ще б пак, — відповів Єнсі, чмихаючи носом. — Я геть старий.

— Це справді так, — відповіла мамуся. — Можливо й не такий старий як Сонк, але виглядите ви надзвичайно старим.

— Га? — витріщився на неї Єнсі. — Сонк? Так, Сонку від сили сімнадцять, хоча він і добряче виріс.

Мамуся зніяковіла.

— Я сказала Сонк? — й швидко виправила, — Я мала на увазі дідуся Сонка. Його теж звати Сонк.

Дідуся звати зовсім не Сонк, він і сам не пам'ятає свого імені, це було так давно. Свого часу він користувався різними іменами: як то Ілля та іншими. Я навіть не певен, що в Атлантиді, звідки дідусь родом, взагалі вживали імена. Здається, там людей називали цифрами, чи ще якось. Та це неважливо.

Старий Єнсі все чмихав носом, стогнав і охав, робив вигляд, наче ми вбили вісьмох його синів і тепер він самий як палець на цьому світі. Правда, півгодини тому це його не турбувало, про що я йому й сказав. Але він заявив, що тоді не зрозумів, про що йшла мова, і наказав мені заткнутися.

— Моя родина могла б бути більшою, — сказав він. — Було ще двоє хлопців, Зеб і Роббі, та я їх якось пристрелив. Мені не подобалося, що вони косо на мене дивилися. Але все одно, ви, Хогбени, не мали права вбивати моїх хлопців.

— Ми ж не навмисно, — відповіла мамуся. — Просто стався нещасний випадок. Нам буде дуже приємно хоч якось відшкодувати вам збиток.

— Саме на це я й розраховував, — відповів старий Єнсі. — Це найменше, що ви можете зробити після всього, що накоїли. Навіть якщо моїх хлопців убив малюк, як запевняє Сонк, але ж він брехун. Справа в тому, що я вважаю, що всі ви, Хогбени, відповідальні за скоєне. Та, думаю, ми будемо квити, якщо ви зробите мені одну послугу. Негоже сусідам тримати камінь за пазухою.

— Все, що завгодно, — сказала мамуся, — лише б це було в наших силах.

— Зовсім небагато, — відповів старий Єнсі. — Хочу, щоб ви мене тимчасово перетворили на натовп.

— Ти що це, Медеї наслухався? — втрутився татусь, напідпитку не зметикувавши, що до чого. — Ти їй не вір. Це вона зіграла з Пелеєм злий жарт. Коли його зарубали, він так і залишився мертвим: і зовсім не помолодів, як вона йому обіцяла.

— Що? — сказав Єнсі. Він вийняв з кишені старий журнал і відразу розкрив його на тій гарній картинці. — Ось це. Сонк каже, що ви так можете. Та й всі навкруги знають, що ви, Хогбени, чаклуни. Сонк сказав, що ви якось зробили таке одному обірванцю.

— Він, мабуть, про Кадма, — сказав я.

Єнсі помахав журналом. Я помітив, що в його очах з'явився нездоровий блиск.

— Тут все видно, — збуджено сказав він. — Людина заходить в цю штуковину, а потім виходить звідтіля дюжинами, знову й знову. Чаклунство. Я ж про вас, Хогбенів, знаю. Може, ви й дурили міських простачків, але мене вам не обдурити. Всі ви чаклуни.

— Та де там, — вставив татусь зі свого кутка. — Ми вже не чаклуємо.

— Чаклуєте, — наполягав Єнсі. — Я чув всілякі історії. Навіть бачив, як він, — і тикнув пальцем в дядька Леса, — я бачив як він літає в повітрі. І якщо це не чаклунство, то я вже й не знаю, що це.

— Ви серйозно? — запитав я. — Та це просто. Треба взяти...

Але мамуся сказала мені закрити рота.

— Сонк говорив, що ви можете, — продовжував Єнсі. — А я сидів, передивлявся та читав цей журнал. Мені в голову прийшла гарна ідея. Без сумніву, це знає кожен, що чаклун може знаходитися одночасно у двох місцях. А чи може він знаходитися відразу в трьох місцях?

— В трьох як і в двох, — сказала мамуся. — Та тільки ніяких чаклунів немає. Точнісінько як і цієї самої науки про яку всі торочать довкола. Це все людські вигадки. Це неприродньо.

— Отже, — узагальнив Єнсі, відкладаючи журнал. — Два чи три, чи цілий натовп. До речі, скільки всього людей на Землі?

— Два мільярди двісті п'ятдесят мільйонів дев'ятсот п'ятдесят дев'ять тисяч дев'ятсот дев'ятнадцять, — сказав я.

— Тоді...

— Зачекайте. Тепер вже два мільярди двісті п'ятдесят мільйонів дев'ятсот п'ятдесят дев'ять тисяч дев'ятсот двадцять. Славне дитятко, жвавеньке.

— Хлопчик чи дівчинка? — поцікавилась мамуся.

— Хлопчик, — відповів я.

— Тоді чому б вам не зробити так, щоб я опинився відразу у двох мільярдах і скількись там ще місцях відразу? Хоча б на півхвилинки. Я ж не жадний. Цього й так вистачить.

— Вистачить для чого? — запитала мамуся.

Єнсі хитренько подивився на мене.

— Є в мене клопіт, — відповів він. — Хочу розшукати того малого. Тільки от лихо: не знаю, чи зможу його тепер знайти. Часу вже пройшло багацько. Але мені це конче необхідно. Мені земля не буде пухом, якщо я не розрахуюся з усіма боргами, а я вже тридцять років винен тому малому. І це лежить важким каменем на моїй душі.

— Це дуже шляхетно з вашого боку, сусіде, — похвалила мамуся.

Єнсі шмигнув носом і висякався в рукав.

— Важка буде робота, — сказав він. — Я надто довго відкладав її на потім. Я ж збирався, при нагоді, відправити вісьмох моїх хлопців на пошуки того хлопця, так що, самі бачите, я вкрай засмутився, коли ці нетями раптом взяли й загинули нікого не попередивши. Як же ж мені тепер шукати того хлопця?

Мамуся зі стурбованим виглядом підсунула Єнсі горшочок.

— Ого! — сказав він, добряче сьорбнувши. — На смак — справжній пекельний вогонь. — Ого! — сьорбнув ще раз, відсапався й похмуро глянув на мамусю.

— Якщо людина бажає спиляти дерево, а сусід зламав його пилку, то сусід, я на мене, повинен позичити йому свою. Хіба не так?

— Звичайно, так, — погодилася мамуся. — Тільки в нас немає восьми синів, щоб позичити їх вам.

— У вас є дещо краще, — сказав Єнсі. — Чорна, зла магія, ось що у вас є. Я не кажу ні так, ні ні. Справа ваша. Але, схоже на те, що ви вбили моїх ледарів-синів і я не можу зробити як планував. Тому ви мали б допомогти мені якимось іншим робом. Коли я знайду того хлопця й розрахуюся з ним — буду цілком задоволеним. Отож, хіба не свята правда, що ви можете перетворити мене в цілу купу моїх двійників?

— Та, напевно, що можемо, — сказала мамуся.

— А хіба не правда, що ви можете влаштувати, щоб кожен з цих двійників дуже швидко рухався, щоб побачив всіх людей в усьому світі?

— Це просто, — сказав я.

— Якби я міг це зробити, — сказав Єнсі, — я запросто знайшов би того хлопця й віддав би все, що йому належить. — Він шморгнув. — Я завжди був чесним. Мені страшно помирати, поки не розрахуюся зі всіма боргами. Чорта лисого я хочу горіти в пеклі, як ви, грішні Хогбени.

— Досить, — гримнула мамуся. — Мабуть, сусіде, ми вам допоможемо, — якщо ви приймаєте це так близько до серця. Так, сер, ми зробимо так, як ви бажаєте.

Єнсі помітно підбадьорився.

— Обіцяєте? — запитав він. Слово честі?

Мамуся якось дивно на нього подивилася, але Єнсі знову витяг хустинку, так що вона не витримала й дала урочисту обіцянку. Єнсі відразу ж повеселішав.

— Скільки часу піде на підготовку до чар? — запитав він.

— Немає ніяких чар, — відповів я. — Я ж пояснював, потрібен тільки металобрухт та вмивальник. Це недовго.

— Я швиденько повернуся. — Єнсі хихикнув і вибіг, регочучи що було сил. У дворі він захотів копнути курча, промазав і зареготав ще дужче. Думаю, він почувався дуже добре.

— Краще йди і змайструй йому той пристрій, нехай стоїть напоготові, — сказала мамуся. — Давай хутчіш.

— Добре, мамуся, — відповів я, а сам сидів секунду чи дві й думав. Мамуся взяла в руки мітлу.

— Знаєш, мамусю...

— Що?

— Та нічого. — сказав я ухиляючись від мітли. Я вийшов, а сам все намагався розібратися, що ж мене непокоїть. Щось мене гризло, але я ніяк не міг зрозуміти що. Мені чомусь не хотілося майструвати пристрій, хоча для того не було підстав, нічого поганого в ньому не було.

Я, все ж, пішов за дровітню і взявся за справу. Це зайняло в мене хвилин десять, щоправда, я не дуже поспішав. Потім повернувся додому з пристроєм і сказав, що він готовий. Татусь сказав мені заткнутися.

Що ж, я сів і почав роздивлятися пристрій, а на душі в мене було неспокійно. Так чи йнак, а справа була в Єнсі. Нарешті я помітив, що він забув свій старий журнал, тож я його взяв і став читати оповідання під картинкою, намагаючись щось зрозуміти. Та де там.

В оповіданні йшлося про якихось ненормальних горян, які вміли літати. Це був не фокус, але я не міг второпати жартує автор чи ні. По-моєму, люди й так достатньо кумедні, навіть якщо їх не показувати кумеднішими.

Крім того, до серйозних речей треба ставитися серйозно. За словами перфесора, дуже багато людей вірить в науку й серйозно її сприймає. Коли він говорить про науку, в нього завжди світяться очі. Єдине чим це оповідання було добрим — в ньому не було дівчат. Дівчата змушують мене почуватися якось дивно.

Користі від моїх думок однаково не було, тому я спустився в підвал погратися з малюком. Він вже завеликий для цієї цистерни. Мені він зрадів. Замигав на мене всіма чотирма очками по черзі. Справді гарненький.

Та було щось в тому журналі вичитав, що весь цей час не давало мені спокою. По тілу в мене бігали мурашки, як колись давно в Лондоні, перед тією великою пожежею. Тоді ще багато померло від страшної хвороби.

Це нагадало мені, як дідусь розповідав, що його так само трясло перед тим як затопило Атлантиду. Щоправда, дідусь може бачити майбутнє, хоча в цьому немає нічого доброго, тому що воно щоразу змінюється. Я ще не можу цього робити. Для цього я ще недостатньо дорослий. Але я нутром відчував щось недобре, навіть якщо ще нічого не трапилося.

Я так стривожився, що майже зважився розбудити дідуся. Та раптом я почув шум нагорі. Я піднявся в кухню, а там Єнсі дудлить кукурудзяний самогон, що йому дала мамуся. Лишень я побачив старого шкарбуна, як в мене знову з'явилося це погане передчуття.

Єнсі сказав: "ага", поставив глечик і запитав чи ми вже готові. Я показав на свій пристрій і відповів, що ось він, як він йому подобається?

— Ось це й все? — здивувався Єнсі. — А сатану ви не збиралися викликати?

— Немає потреби, — відрізав дядько Лес. — Лиш не для тебе, калоша ти нікчемна.

Єнсі був страшенно задоволений.

— Так, я такий, — відгукнувся він. — Слизький, як калоша, і наскрізь проспиртований. А як воно працює?

— Та просто робить із одного тебе багато Єнсі, ось і все, — відповів я.

Дотепер татусь сидів тихо, аж ось почав говорити якісь нісенітниці, мабуть вліз в голову до якогось прохвесора. Сам він таких довгих слів взагалі не знав.

Я б теж не хотів би їх знати, від них навіть найпростіші речі заплутуються.

— Кожен людський організм, — заговорив татусь набундючившись як ідіот, — це електромагнітний пристрій, що випромінює певний сигнал як мозком та тілом. Якщо змінити полярність на протилежну, то кожна ваша копія, Єнсі, автоматично буде притягуватися до кожного з існуючих людей, тому що протилежності притягуються. Але спершу вам потрібно буде ввійти в апарат Сонка й ваше тіло розіб'ють...

— Но-но! — завив Єнсі.

Гордий як павлін татусь продовжував,

— ...на базові електронні матриці, які потім можна нескінченно копіювати, точно так само як можна зробити мільйони ідентичних дзеркальних копій того самого відбитка — негативи замість позитивів. Оскільки для електромагнітних хвиль земні відстані незначні, кожну копію миттєво притягне кожен з жителів світу, — продовжував татусь як заведений. — Та оскільки два тіла не можуть бути в одному й тому ж місці простору-часу, то станеться автоматичний просторовий зсув і кожну Єнсі-копію відкине десь на півметра від кожної людини.

— Ви забули намалювати пентаграму, — сказав Єнсі тривожно озираючись навколо. — Це найжахливіше заклинання, яке я чув в своєму житті. Я думав, ви сказала, що не збираєтесь викликати сатану.

Чи тому, що Єнсі й справді був схожим на сатану, чи ще чомусь, але я не зміг більше терпіти це дивне й неприємне передчуття. Я розбудив дідуся. Подумки, звичайно, ну, і малюк поміг — ніхто нічого не помітив. Відразу ж на горищі щось заколихалося: це дідусь трохи підняв себе й прокинувся. Й відразу на нас хлинув потік його лайки.

Лайку ж чули всі, крім Єнсі. Татусь перестав блазнювати й стулив пельку.

— Недоумки! — кричав розлютований дідусь. — Ледарі! Чого ж ви хочете, не дивно, що мені снилися погані сни. В гарненьку ж ти влип історію, Сонку. Чуття в тебе немає, чи що? Невже не зрозумів, що надумав цей підступний пройдисвіт? Берись-но за розум, Сонку, та швидше, а то ти й після повноліття залишишся дитям. — Потім він додав щось на санскриті. Дідусь прожив таке довге життя, що іноді плутає мови.

— Годі, дідусю, — подумки сказала мамуся, — що такого накоїв Сонк?

— Ви всі це накоїли! — заволав дідусь. — Невже не можна співставити причину й наслідок? Сонку, що за зображення ти бачив в тому бульварному журнальчику Єнсі? Чого б це він змінив свій намір, коли честі в нього не більше, ніж у старої звідниці? Ти хочеш, щоб світ дочасно збезлюдів? Запитай-но Єнсі, що в нього в кишені штанів, чорт би тебе побрав!

— Містер Єнсі, що у вас у кишені штанів? — запитав я

— Га? — він запустив лапу в кишеню й витяг відтіля здоровенний іржавий гайковий ключ. — Ти про це? Я його підібрав за сараєм. — А сам хитро так дивиться.

— Навіщо він вам? — швидко запитала мамуся.

Єнсі недобре так на нас подивився.

— Не приховуватиму, я маю намір дати по голові всім, кожнісінькій душі у всьому світі, і ви обіцяли мені допомогти.

— Господи помилуй, — тільки й сказала мамуся.

— Ось так! — засміявся Єнсі. — Коли ви мене зачаклуєте, я опинюся скрізь, де є хоч хтось ще, і буду стояти в людини за спиною. Я їх всіх добряче стукну. В такому разі я зможу бути спокійним. Одним з них неодмінно буде той хлопець, який мені потрібен, і він отримає від мене боржок тридцятирічної давнини.

— Який хлопець? — запитав я. — Той, про якого ви мені розповідали, якого зустріли в Нью-Йорку? Я думав, що ви заборгували йому гроші.

— Я ніколи не говорив нічого подібного, — огризнувся Єнсі. — Борг є борг, чи то гроші чи ляпас. Ніхто не може безкарно наступити на мій мозоль, і не важливо тридцять років тому чи не тридцять.

— Він наступив вам на мозоль? — запитав татусь. — Оце й все?

— Та так. Я тоді був напідпитку, але пригадую, що спустився якимись сходам під землю, а там їздили потяги.

— Ви були п'яні.

— Звичайно був, — погодився Єнсі. — Не може ж бути, щоб під землею справді їздили потяги! Але я абсолютно впевнений, що той хлопець, який наступив мені на мозоль, мені не приснився. Я ще й досі відчуваю біль. Ох, і розлютився ж я тоді. Був такий натовп, що я й рухнутися не міг, і я навіть толком не роздивився того хлопця, що наступив мені на ногу.

Поки я замахнувся ціпком, він був уже далеко. Так я й не знаю, як він виглядає. Може, він взагалі жінка, але це неважливо. Нізащо не помру, поки не розрахуюсь зі всіма боргами й з усіма, хто зі мною по-свинськи повівся. Я в житті не пробачав кривдникам, а кривдили мене майже всі, кого я зустрічав.

Вже зовсім роздратувався Єнсі Тарбел. Він продовжував далі:

— Ось я й подумав, що однаково не знаю, хто мені наступив на мозоль, то вже краще для певності, вдарити всіх, і чоловіків, і жінок, і дітей.

— Легше на поворотах, — сказав я. — Тридцять років тому нинішні діти ще не народилися, і це ви самі знаєте.

— Не має значення, — буркнув Єнсі. — Я тут думав-гадав, і прийшла мені у голову жахлива думка: а раптом той хлопець взяв та й помер? Тридцять років – чималий термін. Але потім я прикинув, що навіть якщо й помер, міг же ж він спочатку одружитися й завести дітей. Якщо не судилося поквитатися з ним самим, то я хоч із дітьми його поквитаюсь. Гріхи батьків... Це із священного писання. Якщо вдарю всіх людей в світі, то вже точно не помилюся.

— Хогбенів ви не вдарите, — сказала мамуся. — Ніхто з нас не їздив до Нью-Йорку з тих пір, як вас ще на світі не було. Тобто я хочу сказати, що ми там взагалі не були. Так що нас ви сюди не вплутуйте. А може, краще візьмете мільйон доларів? Або може хочете стати молодим, чи ще щось таке? Ми можемо вам влаштувати, тільки відмовтеся від своєї злої забаганки.

— Я не збираюся, — відповів упертий Єнсі. — Ви поклялися, що допоможете мені.

— Ми не зобов'язані виконувати таку обіцянку, — почала мамуся, та тут втрутився дідусь з горища.

— Слово Хогбена — закон, — сказав він. — Це наше зобов'язання. Ми повинні виконати те, що пообіцяли цьому бовдуру. Але виконавши обіцянку надалі не матимемо перед ним жодних зобов'язань.

— Ага! — сказав я, ніби піймавши його думку. — У такому випадку... Містере Єнсі, а що саме ми вам обіцяли, дослівно?

Він покрутив гайковим ключем у мене перед носом.

— Ви розділите мене рівно на таку кількість людей, скільки жителів є на землі, і я стану поруч з кожним з них. Ви дали слово честі, що допоможете мені це зробити. Не намагайтеся хитрувати.

— Я не хитрую, — сказав я. — Треба тільки внести ясність, щоб ви були задоволені й потім не скаржилися. Але є одна умова. Ріст у вас буде такий же, як у людини, з якою ви будете стояти поруч.

— Що?

— Це я запросто влаштую. Коли ви ввійдете в пристрій, у світі з'явиться два мільярди двісті п'ятдесят мільйонів дев'ятсот п'ятдесят дев'ять тисяч дев'ятсот двадцять Єнсі. Тепер уявіть, що один з цих Єнсі опиниться поруч з двометровим здороваєм. Це буде не дуже й приємно, чи не так?

— Тоді нехай я буду триметровий, — каже Єнсі.

— Ні, сер. Єнсі буде саме такого зросту як і той, кого він відвідає. Якщо ви відвідаєте дитину зростом півметра, ваш зріст теж буде тільки півметра. Справедливість є справедливість. Погоджуйтеся, або все

відміняється. І ще одне — сили у вас буде стільки ж, як і у вашого супротивника.

Видно він зрозумів, що я не жартую. Зважив в руці гайковий ключ.

— А як я повернуся? — запитав.

— Ми про це потурбуємося, — відповів я. — Даю вам п'ять секунд. Достатньо, щоб махнути гайковим ключем, правда?

— Малувато.

— Якщо ви затримаєтесь довше, хтось встигне дати вам здачі.

— Так, дійсно. — крізь кірку бруду стало помітно, що Єнсі сполотнів. — Вистачить і п'яти секунд.

— Отже, що коли ми це зробимо, ви будете задоволені? Скаржитися не прибіжите?

Він помахав гайковим ключем і засміявся.

— Нічого кращого й не треба, — відповів. — Ох же ж і порозбиваю я їм голови. Хе-хе-хе.

— Тоді, ставайте ось тут, — скомандував я й показав, де саме. — Хоча, почекайте. Краще я спершу спробую сам, переконаюся, що все справне.

Я взяв поліно з ящика, що стояв біля плити й підморгнув Єнсі.

— Приготуйтеся, — сказав я. — Як тільки я повернуся, тієї ж миті сюди ввійдете ви.

Мамуся хотіла щось сказати, та несподівано дідусь на горищі зайшовся реготом. Напевно, знову заглянув у майбутнє.

Я ввійшов у пристрій, і він спрацював як і мав. Я й кліпнути не встиг, як мене розщепило на два мільярди двісті п'ятдесят мільйонів дев'ятсот п'ятдесят дев'ять тисяч дев'ятсот дев'ятнадцять Сонків Хогбенів.

Одного, звичайно, не вистачало, тому що я пропустив Єнсі, і, звичайно, Хогбени не значаться в жодному переписі населення.

Та ось я опинився перед всіма жителями всього світу, крім родини Хогбенів і самого Єнсі. Це був відчайдушний вчинок.

Я й не знав, що на світі стільки різних облич! Вони були всіх кольорів шкіри, з бородами й без, одягнені й голі як палець, дуже високі й карлики, половину я побачив вдень, а половину — вночі. В мене просто закрутилася голова.

Якусь мить мені здавалося, що я взнаю когось з Пайпервілля, включно з шерифом, але той злився з дамою в намисті, яка цілилася в кенгуру, а дама перетворилася в чоловіка, вирядженого, що просто жах, — він виголошував промову десь у величезній залі.

Але й крутилася ж в мене голова.

Я сконцентрувався, та вже й треба було йти, тому що всі вже мене помітили. Ясна річ, що їм здалося ніби я раптом вигулькнув перед ними, і... загалом, було з вами колись таке, щоб два мільярда двісті п'ятдесят мільйонів дев'ятсот п'ятдесят дев'ять тисяч дев'ятсот дев'ятнадцять чоловік втупилися вам прямо в очі? Це просто жахливо. Навіть забув, що збирався зробити. Лише неначе чув голос дідуся, що говорив мені поквапитися.

Ось я й тицьнув поліно, яке тримав, тільки тепер це було два мільярда двісті п'ятдесят мільйонів дев'ятсот п'ятдесят дев'ять тисяч дев'ятсот дев'ятнадцять полін, у стільки ж рук, а сам його випустив. Деякі люди теж відразу його випустили, але більшість вчепились в нього. Тоді я взявся пригадувати промову, яку збирався виголосити, — сказати, щоб люди вдарили першими, не чекаючи, поки Єнсі замахнеться гайковим ключем.

Але я якось дуже засоромився. Було якось дивно. Всі люди світу дивилися просто на мене, і від цього я так зніяковів, що навіть рота не зміг відкрити. На додачу до цього дідусь заволав, що в мене залишилася рівно секунда, так що про промову вже й мріяти не доводилося. Через секунду я повернувся в нашу кухню, а там старий Єнсі вже рвався в пристрій й розмахував гайковим ключем. А я так нікого й не попередив. Тільки й встиг, що дав кожному по поліну.

Як же ж вони на мене повитріщалися! Так, наче б я стояв голий. У них аж очі на лоб повилізали. А коли я почав потоншуватися по краях, як бісквіт, я... навіть не знаю, що на мене найшло. Думаю, що то від зніяковілості. Може, і не варто було так робити, але... я це зробив!

І знову опинився в кухні. На горищі дідусь помирав зо сміху. Мені здається, що у старого джентльмена дивне почуття гумору. Але в мене не було часу з ним розбиратися, бо Єнсі шаснув повз мене прямісінько в пристрій. Він розчинився в повітрі, так як і я перед тим. Як і я, він розщепився на стільки ж людей, скільки у світі жителів, і стояв тепер перед усіма ними.

Мамуся, татусь і дядько Лес дивилися на мене дуже суворо. Я засовався на місці.

— Все нормально, — сказав я. — Якщо в людини вистачає підлості бити маленьких дітей по голові, він заслуговує того, що... — я зупинився

й подивився на пристрій, — ...що отримав, — закінчив я, коли Єнсі з'явився знову. Лютішої гримучої змії я ще в житті не бачив. Оце так, так!

Здається майже кожен в цілому світі приклав руку до містера Єнсі. В нього навіть не було шансу замахнутися гайковим ключем. Увесь світ вдарив першим.

Ось так! Виглядів містер Єнсі дуже жалюгідно.

Та кричати він ще міг. Його лемент було чутно за цілу милю. Він кричав, що його надули. Він хотів ще одну спробу, і тепер він прихопив би свою стріляючу залізяку й фінку. Зрештою мамусі набридло, вона схопила Єнсі за комір і так струсонула, що в нього зацокотіли зуби.

— У священному писанні сказано! — виголосила вона несамовито. — Слухай, ти, паршивцю, вилупку невдячний! У Біблії сказано — око за око, чи не так? Ми дотрималися слова, і ніхто нас ні в чому не дорікне.

— Воістину так, — погодився з горища дідусь.

— Йдіть но краще додому й полікуєтеся арнікою, — сказала мамуся, ще раз струснувши Єнсі. — І щоб вашої ноги тут не було, а то малюка на вас напустимо.

— Але я ж не поквитався! — бушував Єнсі.

— Ви, по-моєму, ніколи не поквитаєтесь, — вставив я. — Просто життя не вистачить, щоб поквитатися з усім світом, містере Єнсі.

Поступово до Єнсі все дійшло, і його як громом уразило. Він почервонів, як борщ, крякнув і почав лаятися. Дядько Лес потягнувся за коцюбою, але в цьому не було потреби.

— Увесь клятий світ мене скривдив! — хникав Єнсі, обхопивши голову руками.

— Зі світу зживають! Якого біса вони стукнули першими? Тут щось не так!

— Тихше. — Я раптом зрозумів, що лихо ще зовсім не пройшло стороною, як щойно думав. — Послухайте, хтось чує щось з села?

Навіть Єнсі вгамувався, коли ми почали прислухатися.

— Нічого не чути, — сказала мамуся.

— Сонк правий, — вступив у розмову дідусь. — Це ж бо й погано.

Тут усі зметикували, у чому справа, — всі, крім Єнсі. Тому що тепер у Пайпервіллі повинна була б піднятися страшна метушня. Не забувайте, ми з Єнсі відвідали увесь світ, а отже, і Пайпервілль; люди не можуть спокійно ставитися до таких витівок. Повинен же ж бути хоч якийсь лемент.

— Чого це ви всі стоїте наче бовдури? — закричав Єнсі. — Ви повинні допомогти мені поквитатися!

Я не звертав на нього уваги. Підійшов до пристрою й уважно його оглянув. За хвилину я зрозумів, де саме я помилився. Напевно, дідусь зрозумів це так само швидко, як і я. Треба було чути, як він сміявся. Сподіваюся, сміх пішов йому на користь. Інколи його почуття гумору надзвичайно особливе.

— Я тут трошки помилився з цим пристроєм, мамусю, — зізнався я. — Саме тому в Пайпервіллі така тиша.

— Справді так, клянуся богом, — вимовив дідусь крізь сміх. — Сонку варто краще пошукати схованку. Змиватися треба, синку.

— Ти зробив щось, чого не варто було робити, Сонку? — запитала мамуся.

— Триндите, триндите, триндите! — заверещав Єнсі. — Я вимагаю того, що належить мені по праву! Я хочу знати, що таке зробив Сонк, від чого всі люди світу дали мене по голові? Він же щось зробив! Я так і не встиг...

— Дайте ж хлопцю спокій, містере Єнсі, — сказала мамуся. — Ми виконали свою обіцянку, і досить. Забирайтесь но звідси геть й охолоньте, а то ще бовкнете щось таке, про що самі потім пошкодуєте.

Татусь підморгнув дядькові Лесу, і, перш ніж Єнсі почав лаятися у відповідь, стіл підігнув ніжки, неначе в них були коліна, і тихенько шаснув Єнсі за спину. Потім татусь сказав дядькові Лесу: "раз, два — взяли", стіл розпрямив ніжки й дав Єнсі такого стусана, що той вилетів в двері.

Останнє, що ми чули, були крики Єнсі, коли він стрімголов котився с пагорба. Як я взнав пізніше, так він прокотився півдороги до Пайпервілля. А коли дістався туди, то почав бити людей гайковим ключем по голові.

Мабуть він вирішив здійснити свій задум складнішим шляхом.

Його на деякий час за ґрати, щоб охолов, і він, напевно, отямився, тому що зрештою повернувся у свою халупку. Кажуть, він нічого не робить, тільки сидить собі, ворушить губами — прикидає, як би йому звести рахунки з цілим світом. Та навряд чи йому це вдасться.

Втім, тоді мені було не до Єнсі. У мене своїх турбот вистачало. Тільки но татусь з дядьком Лесом поставили стіл на місце, як до мене знову причепилася мамуся.

— Сонку, поясни, що трапилося, — зажадала вона. — Я боюся, чи не витворив ти чогось, коли сам був у пристрої. Пам'ятай синку, ти — Хогбен. Ти повинен добре поводитися, особливо, коли на тебе дивиться увесь світ. Ти ж не знеславив нас перед людством, га, Сонку?

Дідусь знову засміявся.

— Поки що ні, — сказав він. Потім я почув, як в підвалі, у малюка в горлі булькнуло, і зрозумів, що він теж все бачив. Дивовижно, ніколи не знаєш, чого ще чекати від малюка. Отже, він теж може заглядати трішки в майбутнє.

— Мамусю, я зробив лиш маленьку помилку, — сказав я. — З кожним може трапитися. Я зібрав пристрій так, щоб він розщепив мене багато Сонків, вірно, але ще він відправив мене в майбутнє, в наступний тиждень. Тому в Пайпервіллі ще не піднявся тарарам.

— Це ж треба! — сказала мамуся. — Хлопчику, до чого ж ти недбалий!

— Мамусю, пробач. Погано те, що в Пайпервіллі багато хто мене знає. Я краще втечу в ліс, відшукаю собі якнайбільше дупло. На наступному тижні воно мені згодиться.

— Сонку, — сказала мамуся. — Ти щось натворив. Рано чи пізно я сама все взнаю, так що краще скажи зараз.

Добре, будь що буде, адже я знав, що вона права. Ось я й розповів їй всю правду, та й вам можу. Ви ж все одно взнаєте наступного тижня. Це просто доводить, що від усього не вбережешся. Рівно через тиждень

увесь світ добряче здивується, коли я звалюся наче з неба, дам всім по поліну, а потім відійду на крок і плюну прямо в очі.

По-моєму, два мільярди двісті п'ятдесят мільйонів дев'ятсот п'ятдесят дев'ять тисяч дев'ятсот дев'ятнадцять — це все населення Землі!

Агов, всі!

До наступного тижня!

До зустрічі!